

Viața Românească în Bucovina

— Naționalitățile din Bucovina după statistica din 1900 —

După statistica făcută la 1900 se urcă numărul locuitorilor din Bucovina la 723.504 locuitori—în 1880 erau 568.453, iară în 1890 : 642.495—care se repartizează asupra diferitelor națiuni din țară precum urmează : *Românii* : 229.018, *Rutenii* : 297.798, *Germanii* (socoțiți și *Ovreeii*) : 159.486, *Polonii* : 26.857, *Maghiarii* : 9.516, *Slovacii* : 596, *Slovenii* : 108, *Italianii* : 119, *Serbi* : 6.

Românii au ajuns, în țara moștenită de la strămoșii lor, ca factor numeric, cu care se calculează în ziua de azi, în locul al doilea.

(Vezi : *Mitteilungen des statistischen Landesamtes des Herzogtums Bukowina, XI Heft. Die Ergebnisse der Volks- u. Viehzählung vom 31 Dezember 1900. Veröffentlicht von Anton Zachar. Czernowitz 1907*).

Spre a se putea vedea mișcarea populațiunii în decursul ultimelor trei decenii, în care timp s'a schimbat și raportul numeric dintre naționalități în mod așa de nefavorabil pentru Români, dăm pe pagina următoare o tabelă comparativă a statisticeii făcute în anii respectivi.

Dacă scoatem din calcul fracțiunile naționale mai mici, care fluctuează neconținut și ne oprim la cele trei națiuni mai mari din țară, care constituie grosul populațiunii : Românii, Rutenii și Germanii (sub înțelesul *Ovreeii*), constatăm cu durere că *cel mai mic procent de creștere îl au în toate perioadele Românii*. Cifrele pe care ni le dă statistica oficială nu sînt cifrele cele adevărate. S'a observat poate că în aceste statistici nu se vorbește de loc de naționalități; ci de *limba de conversație*. Acest procedeu află explicație în raporturile naționale complicate de la noi și poate și în tendința ce se urmărea la făcutul statisticeii. *La noi în țară există adecă locuitori cari aparțin unui popor fără să poată vorbi limba respectivului popor*. Cel mai mare procent de astfel de oameni îl au Românii. Mii de răzeși români, purtători de frumoase nume românești, în familiile cărora se păstrează amintiri din trecutul nostru glorios, și-au pierdut, trăind în contact zilnic cu elementul rutean cotropitor, *limba, fără de a și pierde conștiința originii lor*. Toți acești răzeși și mazili au fost trecuți în statistică, luîndu-se în considerare limba ce o

Populația din țară după limba de conversație în anii 1880, 1890 și 1900

LIMBA DE CONVERSAȚIE	Numărul celor ce vorbesc aceeași limbă			Creșterea (+), respectiv descreșterea (-)					
	1880	1890	1900	1890 față de 1880		1900 față de 1890		1900 față de 1880	
				absolut	în procente	absolut	în procente	absolut	în procente
1 Românește	190.005	208.801	229.018	+ 18.296	+ 9.62	+ 20.717	+ 9.95	+ 39.013	+ 20.53
2 Rusește	239.690	268.867	297.798	+ 28.677	+ 11.96	+ 29.431	+ 10.97	+ 58.108	+ 24.24
3 Nemțește	108.820	133.501	159.486	+ 24.681	+ 22.68	+ 25.985	+ 19.46	+ 50.666	+ 46.74
4 Policește	18.251	22.604	26.857	+ 5.353	+ 29.33	+ 3.253	+ 13.80	+ 8.606	+ 47.15
5 Maghiari	9.887	8.139	9.516	- 1.748	- 17.69	+ 1.377	+ 16.92	- 371	- 3.75
6 Slovaci	1.738	536	596	- 1.202	- 69.16	+ 60	+ 11.19	- 1.142	- 65.71
7 Sloveni	38	28	108	- 10	- 26.32	+ 80	+ 285.71	+ 70	+ 184.21
8 Halieni	24	18	119	- 6	- 25.00	+ 101	+ 561.11	+ 95	+ 395.83
9 Serbi-Croați	-	1	6	+ 1	-	+ 5	+ 500.00	+ 6	-
	563.453	642.495	723.504	+ 74.042	+ 13.03	+ 81.009	+ 12.61	+ 155.051	+ 27.28

întrebuințează zilnic și nebăgîndu-se în seamă declarația lor că sînt Romîni, la cifra atît de umflată a Rutenilor. Multe sate din Bucovina au populație amestecată : *Romîni și Ruteni*, și e explicabil, dacã Romîni din aceste comune vorbesc amîndouă limbile, ba e constatat cã în multe sate de felul acesta numai Romîni vorbesc rusește, pe cînd Rutenii nu vorbesc romînește de loc. Astfel de locuitori romîni au fost trecuți aproape fãrã excepție în numãrul populației rutene. Aici se poate vedea tendința despre care am amîntit mai sus. Aceste sînt exemple generale dar sînt și multe altele singuratic. Comuna Ipotești de lîngã Suceava e locuitã în mare parte, aproape exclusiv de Romîni, cari de ani de zile duc o luptã desperatã pentru cîștigarea unei școli romînești, și de sigur ei vor fi trecuți în suma Rutenilor ; și comune de acestea sînt mai multe. Ar mai fi de amîntit și stãrile anormale, care se pot constata la așa zisa pãtura cultã romîneascã din țarã ; aici domnește o adevãratã încîlcire a limbelor, mai rãu decît cea dela turnul Babilonului. Cine cunoaște referințele dela noi, va înțãlege cã un procent însemnat din aceste familii a fost trecut pe sama altor popoare, mai ales pe sama Germanilor și Polonilor. Sã nu uitãm apoi cã granița de nord e deschisã și nu exagerãm vorbind de un puhoiu, care se revarsã incontînuu tulbure și furios asupra mãnoaselor șesuri ale Bucovinei, și așa nãpãdite de destule lãcuste. O parte mare a invãțătorimii rutene din Bucovina e de origine galițianã precum în general un procent însemnat al întregii pãture culte din țarã, dacã nu chiar majoritatea absolutã e de proveniență galițianã.

Ni se spune cã la liceul din Coșman întîiinat înainte cu cîțiva ani studiazã un contingent bun de elevi galițieni, cari desigur dupã absolvirea studiilor nu se vor mai întoarce în patria lor, ci vor rãmînea în mãnoasa Bucovinã. Acesta nu-i un fenomen singurit în felul sãu, ci se poate constata cã Rutenii cautã sã-și realizeze, la noi în țarã unele din postulatele lor, pe cari nu le pot realiza în Galiția din cauza Polonilor. Invaziunea celor culti nu e așa de periculoasã și de intensivã ca cea a *calicilor, argașilor și muncitorilor* de toate breslele. Te apucã o groazã cînd vezi cum în dreptul satelor celor mai romînești rãsare pe încetul cite o colonie de Boici și Mazuri cu pãrul de buchii și ochii spãlãciți, cu apucãturi rãpãrețe. În apropierea Sucevii o colonie întreagã : *Bulaiu*, pe drumul dintre Șcheia și Stroiești una în facere, pe moșia boerului din Costina alta și așa mai departe. Sã nu uitãm cã în numãrul Rutenilor sînt trecuți la facerea statistice și *Lipovenii*, care locuiesc în Bucovina în numãr de 7000. Numãrul Rutenilor galițieni era deja la 1870 de 4,261, iar la 1900 s'au aflat în Bucovina 44.539 Galițieni, cari în marea lor majoritate vor fi desigur Ruteni. Pe cînd elemente absolut strãine de țara noastrã nãvãlesc și cuprind locurile noastre, ai noștri trec în România sau se duc drumul pierzãrii la Canada.

Rele auspicii pentru statistica din 1910!

Am indus numai unele din cauzele, care ne explicã schimbarea ra-

portului numeric dintre Romîni și Ruteni. Cu 10 ani în urmă, dela datele din statistica noastră, adevă la 1870 raportul era cu totul altul.

<i>Romîni</i>	. . . . .	209.116	la	%	40.8
<i>Ruteni</i>	. . . . .	189.195	"	"	36.3
<i>Germani</i>	. . . . .	40.065	"	"	8.8
<i>Ovrei</i>	. . . . .	47.754	"	"	9.5
<i>Poloni</i>	. . . . .	2.475	"	"	0.04

După zece ani raportul se schimbă de tot în defavorul Romînilor. La 1880 avem următoarea statistică :

<i>Romîni</i>	. . . . .	190.005
<i>Ruteni</i>	. . . . .	239.900
<i>Germani</i>	. . . . .	108.820
<i>Poloni</i>	. . . . .	18.251

iar de aici înainte merge rapid tot în jos pentru noi și în sus pentru ceilalți. De unde la 1870 eram chiar *după statistica oficioasă* cu 35.741 mai mulți decît Rutenii astăzi sîntem cu 68.780 mai puțin decît ei.

Un fenomen curios la noi în Bucovina este și acesta. Teritoriul locuit în majoritate de Romîni, adevă partea sudică și sudvestică nu este un teritor compact național, ci împetriștat cu toate neamurile ce locuiesc în Bucovina. Orașele sînt ocupate cu desăvîrșire de străini, în mare parte de Ovrei, iar la țară află Germani, mai toți cîți se află în Bucovina locuiesc în partea ocupată de Romîni, Ruteni, împrăștiați în toate districtele, Unguri, Lipoveni, Slovaci, Poloni. Teritoriul ocupat de Ruteni, partea nordică și vestică este mult mai compactă în privința națională. Din 94.524 locuitori ai districtului Coșman 83.419, deci aproape totalitatea locuitorilor sînt Ruteni, pe cînd cel mai favorabil raport pentru noi este în districtul Gura-Humorului, unde dintre 55.492 locuitori, 38.427 sînt Romîni și în districtul Rădăușului, unde din 81.602 locuitori 47,919 locuitori sînt Romîni.

În Bucovina sînt 4 districte în care majoritatea absolută o au Romîni și anume : districtul Sucevei, Gurei-Humorului, Cîmpulungului, și Rădăușului, trei districte în cari Rutenii au majoritatea și anume districtul Coșmanului, Vijnitei și al Cernăușului. Cele patru districte politice cu majoritate romînă ocupă un teritoriu de 5499.65 km.² adevă mai mult de jumătate din întreaga suprafață a Bucovinei (Bucovina are un areal de 10.424 km²) și au o populațiune de 252.887 între cari 151.803 Romîni. Cele trei districte politice cu majoritate ruteană ocupă 3213.46 km.² adevă cam 30% și au o populațiune de 264.359 între care 195.358 Ruteni, de unde rezultă că în cele trei districte locuite de Ruteni populațiunea e mult mai deasă,¹⁾

În districtele cu majoritate romînă locuiesc în mediu cite 46 pe un km², în districtele cu majoritate ruteană însă în mediu cite 82 pe un km²: cel mai des locuit district, afară de capitala, e districtul Siretelui cu 117 pe un km², apoi districtul Cernăușului cu 114 pe un km², apoi vine districtul Coșmanului cu 113 pe un km² și abia Suceava cu 110 pe un km², cea mai mică populație o are Cîmpulungul cu 24 locuitori pe un km², după care vine Rădăușul cu 45 pe un km².

Populațiunea în țară, în anul 1900, după limba de conversație.

No.	DISTRICTUL	Romini	Ruteni	Germani	Poloni	Maghiari	Slovaci	Sloveni	Italiani	Sirbi, Croați	Suma
I	Cernăuți oraș	9,400	13,030	34,441	8,601	37	250	6	1	1	65,767
II	Cernăuți-district	23,184	58,378	13,395	3,301	2	22	—	—	—	98,282
III	Gura Humorului	38,427	1,472	12,194	2,665	702	30	—	2	—	55,492
IV	Cimpulung	28,205	7,342	16,843	1,159	8	85	95	114	2	53,853
V	Coțman	129	83,419	2,167	1,757	—	52	—	—	—	94,524
VI	Rădăuți	47,919	8,864	21,493	1,007	2,226	86	6	1	—	81,602
VII	Siret	16,171	26,155	10,012	1,754	6,396	11	—	—	—	60,499
VIII	Storojineț	28,030	34,308	15,219	2,403	—	29	—	—	2	79,992
IX	Suceava	37,252	11,269	11,549	1,702	145	21	1	1	1	61,940
X	Vijnița	301	53,561	15,173	2,508	—	10	—	—	—	71,553
	Bucovina	229,018	297,798	159,486	26,857	9,516	596	108	119	6	723,504

căci pe un teritor mult mai mic ele au o populațiune mult mai mare, și că raportul lor numeric față de celelalte popoare ce locuiesc pe teritorul acesta e mult mai favorabil decât la Romîni.

Mai rămîn districtele mixte și anume Siretul și Storojinețul. Aceste două districte au la un loc 140.491 locuitori, dintre care majoritatea relativă, adică 60.463 (26.155 în districtul Siretului și 34.308 în cel al Storojinețului) o au Rutenii, iar 44.201 (16.171 în districtul Siretului, iar 28.030 în cel al Storojinețului) sînt Romîni.

Orașul Cernăuți, capitala țării avea la un loc cu suburbiile, după statistica din 1900, 65.767 locuitori dintre care 34.441 erau Germani (Evreii subînțăleși), 13.030 Ruteni, 9.400 Romîni și 8.601 Poloni.

Pentru o supraprivire mai ușoară, a se observa tabela statistică de pe pagina precedentă.

Pe cînd în districtele rutene ale Coșmanului și ale Vijniței numărul Romînilor e disparent—129 Romîni în districtul Coșmanului și 301 în cel al Vijniței, probabil preoți și funcționari aruncați în marea slavismului,—numărul Rutenilor în părțile romînești e mult mai mare. Cel mai mic contingent e în districtul Humorului, unde totuși ajunge cifra de 1.472, pe cînd la Cîmpulung e de 7.342, la Rădăuți 8.864, iar la Suceava de 11.269. Pe cînd în partea nordică și vestică a Bucovinei a dispărut ori și ce urmă de Romîn, în Bucovina sudică locuiesc în mase compacte 28.947 Ruteni.

Cernăuți, în Iulie 1907.

Gt.

